

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Inaplicabilitatea legii penale mai favorabile în ipoteza în care fluctuațiile cursului valutar al monedei euro pe parcursul procesului penal ar putea conduce la reținerea infracțiunilor de evaziune fiscală în forma de bază și nu în formă agravată

Lect. univ. dr. Oana Bugnar-Coldea

Facultatea de Drept, Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca

Rezumat: În contextul în care Înalta Curte de Casație și Justiție, completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a fost sesizată pentru a lămuri în ce măsură se aplică legea penală mai favorabilă atunci când fluctuațiile cursului monedei euro ar putea conduce la reținerea infracțiunilor prevăzute de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale în forma de bază și nu în formele agravate prevăzute de art. 9 alin. (2) și (3) din același act normativ, apreciem că analiza acestei probleme nu este una lipsită de relevanță la momentul actual.

Anticipând concluzia acestui material, apreciem că în situația avută în vedere nu este incident principiul aplicării legii penale mai favorabile în considerarea faptului că nu asistăm la o modificare legislativă, că normele prevăzute de art. 9 alin. (1) din lege nu sunt norme incomplete și că rațiunea existenței acestui principiu nu este incidentă. Finalmente, pentru a argumenta punctul de vedere exprimat, au fost făcute trimiteri și la relevanța modului de evaluare a prejudiciului raportat la aplicabilitatea legii penale mai favorabile, precum și la relevanța pericolului social al faptei existent la momentul comiterii infracțiunii.

Cuvinte cheie: evaziune fiscală, lege penală mai favorabilă, curs valutar, prejudiciu, forme agravate.

Inapplicability of the more favourable criminal law where fluctuations in the exchange rate of the euro during criminal proceedings could lead to the conviction of tax evasion offences in the basic form and not in the aggravated form

Abstract: In the context in which the High Court of Cassation and Justice, the Panel for Preliminary Rulings on Questions of Law, was referred to clarify to what extent the more favourable criminal law applies when fluctuations in the exchange rate of the euro could lead to the conviction for tax evasion crimes provided in Article 9 (1) of Act No. 241/2005 on the prevention and fight against tax evasion and not in the aggravated forms provided by Article 9 (2) and (3) of the same law, we consider that the analysis of this issue is not irrelevant at the present time.

Anticipating the conclusion of this material, we appreciate that in the situation considered, the principle of the application of the more favourable criminal law does not apply since we are not witnessing a legislative amendment, that the rules laid down in Article 9 (1) of the law are not incomplete provisions and that the rationale for the existence of this principle is not incident. Finally, in order to demonstrate the expressed point of view, references were also made to the relevance of the method of assessing the damage in

relation to the applicability of the more favourable criminal law, as well as to the relevance of the social danger of the crime, existing at the time of the offence.

Key words: *tax evasion, more favourable criminal law, exchange rate, damage, aggravated forms.*

INTRODUCERE

În materia infracțiunilor de evaziune fiscală, am arătat deja cu un alt prilej¹ faptul că opțiunea legiuitorului de a reglementa formele agravate prevăzute de art. 9 alin. (2) și (3) din Legea nr. 241/2005² pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale prin raportare la moneda euro³ este regretabilă și generează o sumedenie de probleme, în contextul în care fluctuațiile monedei euro pot conduce sau nu la reținerea formelor agravate, în funcție de momentul la care ne raportăm. În același sens, în doctrină fusese observată această problemă și s-a arătat că această alegere poate conduce la încălcarea principiului securității juridice⁴ și poate constitui o sursă de inechități⁵.

În prezent, cele semnalate în doctrină sunt (din nou⁶) confirmate prin faptul că instanța supremă – completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept – a fost sesizată⁷ de Curtea de Apel Iași pentru a lămuri în ce măsură se aplică principiul legii penale mai favorabile atunci când schimbarea cursului valutar al monedei euro pe parcursul procesului penal conduce atât la îndeplinirea condițiilor pentru reținerea formelor agravate prevăzute de art. 9 alin. (2) și (3), cât și la neîndeplinirea acestora, în funcție de momentul la care instanța se raportează, întrebarea adresată fiind următoarea: „În situația infracțiunilor de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005, pentru care încadrarea în variantele agravate incriminate de art. 9 alin. 2 și 3 din aceeași lege, este condiționată de o valoare a prejudiciului mai mare de 100.000 euro, respectiv de 500.000 euro, în echivalentul

¹ O. Bugnar-Coldea, Infracțiunile de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, Ed. Universul Juridic, București, 2021, p. 470 și urm.

² Publicată în M. Of., Partea I, nr. 672 din 27 iulie 2005.

³ Potrivit art. 9 alin. (2) din lege „Dacă prin faptele prevăzute la alin. (1) s-a produs un prejudiciu mai mare de 100.000 euro, în echivalentul monedei naționale, limita minimă a pedepsei prevăzute de lege și limita maximă a acesteia se majorează cu 5 ani”, iar potrivit alin. (3) dacă prejudiciul depășește 500.000 euro, în echivalentul monedei naționale, limitele prevăzute de lege se majorează cu 7 ani.

⁴ C. F. Costăș, L. Sabou, Cursul de schimb valutar, pe masa Curții Constituționale, Tax Magazine, nr. 12/2015, p. 686 și urm.

⁵ M. Șt. Minea, C. F. Costăș, D. M. Ionescu, *Legea evaziunii fiscale. Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2006, p. 159; M. Pătrăuș, Evaziunea fiscală, Aspecte teoretice și practice privind condițiile de aplicare a dispozițiilor art. 10 din Legea nr. 241/2005, Revista Facultății de Drept Oradea, nr. 1/2017, p. 160.

⁶ Curtea Constituțională a fost la rândul său sesizată cu o excepție de neconstituționalitate care viza dispozițiile art. 9 alin. (2) și (3) din lege, autorii excepției arătând că normele sunt lipsite de previzibilitate în contextul în care formele agravate se raportează la moneda euro, iar valoarea acesteia este una fluctuantă. S-a arătat cu acel prilej faptul că încadrarea juridică a faptei poate să fie diferită, în funcție de momentul la care ne raportăm, în doctrină și în jurisprudență fiind avansate mai multe soluții: raportarea la momentul comiterii infracțiunii, la momentul sesizării instanței, la momentul soluționării cauzei sau ar trebui aplicat cursul valutar care este mai favorabil inculpatului. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 258/2016, a respins excepția formulată, fără a analiza însă problema previzibilității normelor, rezumându-se la arăta în cuprinsul deciziei faptul că la soluționarea cauzei, instanța trebuie să aibă în vedere cursul euro de la momentul comiterii infracțiunii.

⁷ Dos. nr. 3017/1/2023, <https://www.scj.ro/1094/Detaili-dosar?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=100000000348519>

monedei naționale, modificarea cursului valutar stabilit de BNR ulterior consumării faptei, astfel încât aceeași faptă concretă analizată în raport de un curs valutar superior valoric, nu s-ar mai încadra în varianta agravată prevăzută de art. 9 alin. 2 sau 3 din Legea nr. 241/2005, ci în varianta de bază reglementată de art. 9 alin. 1 din Legea nr. 241/2005, este de natură să activeze principiul aplicării legii penale mai favorabile cu consecința stabilirii în cauză a încadrării juridice care este cea mai favorabilă inculpatului în condițiile art. 5 Cod penal, în raport de cursurile valutare succesive ulterioare consumării faptei sau dimpotrivă, într-o astfel de situație se are în vedere în mod exclusiv, cursul valutar BNR aplicabil la momentul consumării faptei?"⁸.

În aceste condiții, nu putem să nu „profităm” de ocazie și să nu supunem analizei problema semnalată de instanța de trimitere, precizând de la bun început faptul că în opinia noastră, în situația dată nu se aplică principiul legii penale mai favorabile, după cum vom argumenta infra.

I. ÎN SITUAȚIA DATĂ, NU INTERVINE O NOUĂ LEGE

După cum rezultă din chiar denumirea marginală a art. 5 din Codul penal, pentru a deveni incidentă aplicarea *legii* penale mai favorabile, credem că se impune ca de la momentul comiterii faptei și până la condamnarea definitivă să intervină o modificare *legislativă*⁹.

În contextul dat, apreciem că este relevant ca mai întâi să facem trimitere la una dintre observațiile instanței care a decis sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție care, pentru a argumenta faptul că în ipoteza analizată se aplică legea penală mai favorabilă, a făcut o paralelă cu situația avută în vedere de instanța supremă în cuprinsul Deciziei nr. 12/2008 prin care s-a stabilit că „Modificarea, în sensul majorării prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, intervenită ulterior comiterii faptei, conduce, în cazul infracțiunilor ce aduc atingere fondului forestier, la lipsa unuia dintre elementele constitutive ale infracțiunii, ceea ce atrage incidența dispozițiilor art. 10 lit. d) din Codul de procedură penală”¹⁰.

Potrivit art. 97 alin. 1 din Codul silvic, adoptat prin Legea nr. 26/1996, în vigoare la data formulării recursului în interesul legii, constituia infracțiune „tăierea sau scoaterea din rădăcini, fără drept, de arbori, puiți sau lăstari din fondul forestier național sau de pe terenurile cu vegetație forestieră prevăzute la art. 6, dacă valoarea pagubei este de peste 5 ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior sau dacă valoarea pagubei este sub această limită, dar fapta a fost săvârșită de cel puțin două ori în interval de 2 ani”, prin alin. 2 și 3 ale aceluiași articol reglementându-se agravarea pedepsei în cazul când paguba este în valoare de peste 20 de ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior și, respectiv, în cazul când valoarea pagubei depășește de peste 50 de ori prețul mediu al aceleiași unități de masă lemnoasă pe picior.

⁸ <https://www.rejust.ro/juris/397554g24>

⁹ Desigur că noțiunea de lege trebuie înțeleasă în sens larg, cuprinzând orice tip de act normativ care poate conduce la crearea unei situații mai favorabile pentru făptuitor. Această observație se impune în contextul în care în sistemul de drept există și norme incomplete, iar modificarea normelor completatoare poate conduce la crearea unei situații mai favorabile făptuitorului devenind astfel aplicabile dispozițiile art. 5 din Codul penal. Asupra acestei probleme vom reveni însă *infra*, p. 4.

¹⁰ ICCJ, Completul pentru soluționarea recursurilor în interesul legii, Decizia nr. 12/2008, publicată în M. Of. nr. 866 din 22 decembrie 2008.

După cum rezultă din dispozițiile art. 116 din Codul silvic (în forma aplicabilă la momentul soluționării recursului în interesul legii) „prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior se stabilește anual, prin *hotărâre a Guvernului* la propunerea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură” (s.n.)¹¹. De altfel, în cuprinsul deciziei nr. 12/2008 instanța supremă a arătat faptul că „într-o asemenea ipoteză, atunci când, de la săvârșirea faptei până la judecarea definitivă a cauzei, au intervenit una sau mai multe *dispoziții cu caracter normativ* (s.n.), prin care s-a modificat criteriul de stabilire a valorii pagubei ce determină, prin quantumul ei, fie incriminarea faptei, fie agravarea încadrării juridice, se impune ca în astfel de situații, în conformitate cu dispozițiile art. 13 din Codul penal, să se aplice legea cea mai favorabilă.

Din cele arătate, se poate observa că în cazul infracțiunii silvice, condițiile de tragere la răspundere penală la momentul soluționării recursului în interesul legii erau modificate prin Hotărâre de Guvern, iar în prezent acestea pot fi modificate prin lege. Altfel spus, tipicitatea faptei este modificată printr-un act normativ.

Spre deosebire însă de modalitatea în care se stabilește prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, cursul monedei nu se stabilește legislativ. Acesta nu este fix, pe o perioadă de timp, variază de la o zi la altă și este determinat de anumiți factori economici și politici, interni sau externi, de cererea sau oferta monedelor pe piața valutară din România sau de evoluția pieței monetare internaționale¹². În contextul dat, cursul BNR se stabilește „economic” și se transmite de BNR în fiecare zi la ora 13.00, iar cursul comunicat este valabil pentru ziua următoare celei în care acesta a fost transmis.

Astfel, apreciem că nu se poate vorbi despre aplicabilitatea unei *legi* penale mai favorabile (chiar în condițiile în care noțiunea de lege se interpretează în sens larg) având în vedere că în situația analizată nu intervine nicio modificare legislativă, stabilirea valorii prejudiciului făcându-se exclusiv în baza unui criteriu economic.

Se poate așadar observa că ceea ce se schimbă nu este *legea*, ci un *element de fapt* care intervine ulterior consumării/epuizării infracțiunii și care nu poate conduce la schimbarea încadrării juridice. Făcând o paralelă cu o situație care poate este mai evidentă, presupunând că X comite o infracțiune de delapidare cu consecințe deosebit de grave, fapta constând în aceea că funcționarul și-a însușit bunuri în valoare de peste 2.000.000 lei, iar ulterior comiterii faptei valoarea bunurilor sustrase se diminuează considerabil, instanța nu va proceda la schimbarea încadrării juridice din dispozițiile art. 309 rap. la art. 295 din Codul penal, autorul urmând să răspundă în continuare pentru comiterea infracțiunii de delapidare în formă agravată. Mergând mai departe cu raționamentul, presupunând că procesul penal durează o perioadă îndelungată de timp, dacă am admite opinia contrară, ne întrebăm ce ar trebui să facă instanța? Să verifice valoarea de piață a bunurilor în discuție care a fluctuat pe tot parcursul procesului penal pentru a știi dacă într-un anumit moment valoarea acestora a scăzut sub pragul de 2.000.000 lei, astfel încât să dispună schimbarea încadrării juridice? În mod evident, răspunsul este negativ.

Situația analizată în cuprinsul prezentului material este identică celei prezentate anterior: un element de fapt intervenit ulterior comiterii infracțiunii poate conduce la o diminuare a valorii prejudiciului, însă acest aspect nu poate să influențeze încadrarea juridică

¹¹ Precizăm că în prezent, urmare a modificărilor aduse Codului silvic odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 197/2020 „Prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă se aprobă prin lege, pentru o perioadă de 5 ani, la propunerea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură”.

¹² <https://curbnr.ro/cum-se-stabileste-cursul-leului/>

a faptei. Asistăm exclusiv la o modificare factuală, incidentă poate doar într-un anumit moment pe parcursul procesului penal, irelevantă din punct de vedere juridic.

În acest context, dorim să mai facem o precizare: în cuprinsul art. 9 alin. (2) și (3) legiuitorul a prevăzut majorarea limitelor de pedeapsă în ipoteza în care prejudiciul depășește suma de 100.000 euro, respectiv 500.000 euro în echivalentul monedei naționale fără a face trimitere la cursul BNR, care este un curs mediu. De altfel, nu există nici o normă legală care să impună instanțelor să se raporteze la acest curs valutar, această opțiune fiind consacrată exclusiv pe cale jurisprudențială. În aceste condiții, pentru a demonstra consecințele absurde ale modului de reglementare a formelor agravate, în măsura în care s-ar aprecia că în situația dată s-ar aplica legea penală mai favorabilă ne întrebăm dacă instanțele nu s-ar putea raporta la cursul de schimb al tuturor băncilor din țară, iar în măsura în care la una dintre bănci prețul euro ar fi suficient de mare astfel încât să nu poată fi atins plafonul prevăzut de lege, ar deveni incidente dispozițiile art. 5 din Codul penal?

II. NORMELE PREVĂZUTE DE ART. 9 ALIN. (2) ȘI (3) DIN LEGE NU SUNT NORME INCOMPLETE

Așa cum am anticipat deja, și în strânsă legătură cu cele arătate *supra*, precizăm faptul că pentru a putea fi incidentă instituția legii penale mai favorabile în contextul modificării unor alte dispoziții decât cele de drept penal, se impune ca norma de incriminare să fie o normă incompletă.

Normele incomplete au fost definite în doctrină ca fiind „acele norme juridice din structura cărora lipsește fie dispoziția, fie sancțiunea, fie elemente ale acestora, pe care le împrumută din conținutul altor *norme*” (s.n.)¹³. Dacă ne raportăm însă la dispozițiile art. 9 alin. (1), (2) și (3) se poate observa că toate elementele constitutive sunt prevăzute în cuprinsul acestor norme. Ca urmare a schimbării cursului euro nu se schimbă nici dispoziția și nici sancțiunea. Aceste fluctuații valorice ale monedei euro nu conduc la o modificare normativă, condiție premisă pentru aplicabilitatea legii penale mai favorabile, ci afectează exclusiv modalitatea de calcul a prejudiciului, ceea ce conduce la încadrarea faptei în una din formele agravate prevăzute de art. 9 alin. (2) și (3) din lege sau în forma de bază a infracțiunii.

III. RAȚIUNEA APLICĂRII LEGII PENALE MAI FAVORABILE

Pentru a identifica un răspuns la problema supusă analizei, credem că trebuie avută în vedere și rațiunea aplicării legii penale mai favorabile.

În doctrina străină s-a arătat că în măsura în care ulterior comiterii faptei a intervenit o lege penală mai favorabilă, dacă la momentul pronunțării hotărârii de condamnare legiuitorul consideră că o conduită este mai puțin periculoasă, din punct de vedere politico-

¹³ F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal. Partea generală. Curs universitar*, Vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 91. Autorii citați analizează amplu problema normelor incomplete, clasificându-le în mai multe categorii (norme-cadru proprii și improprii, norme de trimitere, norme de referire) toate aceste norme având însă un element comun: norma penală se completează cu alte prevederi legale.

penal nu ar avea nici un sens ca fapta să se sancționeze în conformitate cu prevederile anterioare stabilite potrivit unei concepții depășite la momentul soluționării cauzei¹⁴.

Similar, s-a arătat că atunci când noua lege, în vigoare la momentul pronunțării hotărârii, este mai favorabilă pentru inculpat, înseamnă că aceasta este cea care răspunde cel mai bine nevoilor actuale ale societății și ar fi inutilă aplicarea unor reguli vechi, a căror existență nu mai este necesară¹⁵.

Tot în doctrina străină s-a arătat că această excepție de la principiul neretroactivității legii penale își găsește fundamentul în natura dreptului penal. Altfel spus, dreptul penal intervine doar în situații excepționale în care statul trebuie să ia măsuri pentru reintegrarea autorului în societate. Or, în măsura în care printr-o succesiune de acte normative legiuitorul decide că atingerea adusă valorii sociale protejate este mai redusă, înseamnă că noul regim sancționator este suficient pentru atingerea scopului urmărit. Așadar, ar fi inutilă sancționarea autorului prin raportare la o realitate socială inexistentă la momentul soluționării cauzei¹⁶.

Finalmente, într-o manieră cât se poate de convingătoare, în doctrina autohtonă s-a arătat că „aplicarea legii mai favorabile este corolarul aplicării conjugate a două principii fundamentale: *principiul legalității incriminării și pedepsei și principiul minimei intervenții*. (...) Astfel, dacă pedeapsa prevăzută de legea nouă este mai mică decât cea din legea veche, diferența de pedeapsă din legea veche nu își mai găsește fundamentul într-o lege în vigoare, așa încât ea nu mai poate fi aplicată. În fine, dacă potrivit legii noi, scopul legii penale poate fi atins și prin aplicarea unei sancțiuni mai puțin severe, principiul minimei intervenții impune ca aceasta să fie aplicată, chiar dacă la data comiterii faptei era în vigoare o lege care prevedea o sancțiune mai aspră”¹⁷.

Rezumând cele arătate, fundamentul aplicării legii penale mai favorabile constă în: (i) faptul că legea nouă relevă o schimbare a politicii penale, conformă cu noua realitate socială; (ii) consecutiv primului motiv, statul nu mai are interes să sancționeze mai sever o conduită care la momentul pronunțării hotărârii ar aduce o mai mică atingere valorii sociale protejate; (iii) principiul legalității incriminării și pedepsei împiedică aplicarea retroactivă a legii noi care agravează tratamentul sancționator.

Având în vedere că în situația analizată nu suntem în prezența unei legi noi care agravează tratamentul sancționator, ci se pune în discuție o eventuală atenuare a răspunderii penale intervenită ulterior comiterii faptei, relevante în acest context sunt primele două fundamente menționate anterior. Simplificând cele arătate, apreciem că necesitatea aplicării legii penale mai favorabile este generată de o schimbare a viziunii

¹⁴ C. Roxin, *Derecho penal. Parte general. Tomo I. Fundamentos. La estructura de la teoría del delito*, trad. D-M, L. Peña ș.a., Ed. Civitas, Madrid, 1997, pp. 166-167. Autorul citat arată că principiul aplicării legii penale mai favorabile intervine și în cazul „legilor mai favorabile intermediare”, care nu mai sunt în vigoare la momentul pronunțării hotărârii. Se arată astfel că în măsura în care după săvârșirea faptei pedeapsa pentru acea conduită este atenuată, dar din cauza nefericitei experiențe a acestei reforme legislative se revine la o sancționare mai aspră a conduitei în discuție, autorului i se aplică legea penală mai favorabilă. Aceasta se datorează faptului că odată cu intrarea în vigoare a legii care conduce la atenuarea pedepsei, intervine principiul aplicării legii penale mai favorabile care „îl protejează” pe autor împotriva oricărei agravări retroactive generată de intrarea în vigoare a legii noi care agravează răspunderea penală.

¹⁵ M.A. Divito (coord.), A.J. D’Alessio, ș.a., *Código Penal. Comentado y anotado. Parte General*, Ed. La ley, Buenos Aires, 2005, p. 24. În același sens, E. Bacigalupo, *Derecho penal. Parte general*, 2ª edición, Ed. Hammurabi, Buenos Aires, 1999, p. 188.

¹⁶ E.R. Zaffaroni, *Tratado de Derecho penal. Parte general, Tomo I*, Ed. EDIAR, Buenos Aires, 1998, p. 468.

¹⁷ F. Streteanu, D. Nițu, op. cit., p. 129.

statului, a politicii penale aplicabile. În aceste condiții, credem că este firesc ca o astfel de schimbare de „paradigmă” din partea statului să profite persoanelor cărora urmează să li se atragă răspunderea penală.

Revenind la problema aplicabilității legii penale mai favorabile în situația în care modificarea cursului euro de la momentul comiterii faptei și până la soluționarea definitivă a cauzei ar conduce la neîndeplinirea condițiilor pentru reținerea formelor agravate prevăzute de art. 9 alin. (2) și (3) din lege, se poate observa că rațiunea aplicabilității legii penale mai favorabile nu este incidentă. În această situație nu există o schimbare la nivel social transpusă într-o nouă politică penală, într-o altă viziune a legiuitorului care să reflecte noua realitate socio-economică. În ipoteza analizată, incidența dispozițiilor art. 9 alin. (2) și (3) din lege depinde exclusiv de un factor economic, fluctuant de la o zi la alta.

IV. RELEVANȚA MODULUI DE EVALUARE A PREJUDICIULUI RAPORTAT LA APLICABILITATEA LEGII PENALE MAI FAVORABILE

În doctrina autohtonă a fost analizată ipoteza în care schimbarea încadrării juridice în legea nouă este consecința modului de evaluare a prejudiciului¹⁸. S-a arătat în acest sens că în măsura în care modificarea plafonului prejudiciului reprezintă o simplă actualizare a acestuia, nu a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, pe când, în situația în care „modificarea respectivului plafon prezintă o ruptură vădită cu vechea reglementare, este evident că legiuitorul a înțeles să reevalueze gradul de pericol al unei întregi categorii de fapte, cu consecințe directe în planul sancțiunilor aplicabile pentru acestea”¹⁹. Or, se poate observa că modificarea cursului euro nu se încadrează în cea de-a doua ipoteză, nefiind în prezența unei reevaluări a pericolului social al faptei, argument suplimentar în susținerea punctului de vedere formulat. Modificarea cursului euro nu reflectă niciodată voința legiuitorului, astfel încât niciodată nu va putea fi identificată o eventuală „ruptură” între două reglementări.

V. RELEVANȚA PERICOLULUI SOCIAL AL FAPTEI EXISTENT LA MOMENTUL COMITERII INFRAȚIUNII

Un ultim argument în susținerea soluției propuse derivă din chiar una dintre observațiile instanței care a decis sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție. S-a reținut în cuprinsul încheierii faptul că legiuitorul ar fi intenționat să sancționeze mai grav „fapta care produce un prejudiciu apreciat drept unul însemnat în raport de o anumită realitate socio-economică, în cadrul căreia valoarea monetară a leului este susceptibilă de fluctuații

¹⁸ *Idem*, pp. 145-146. Autorii citați aduc în discuție această ipoteză prin raportare la aplicabilitatea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, dar apreciem că observațiile formulate sunt incidente și în situația analizată.

¹⁹ Această opinie poate conduce la concluzia că soluția instanței supreme din cuprinsul Deciziei nr. 12/2008 este una discutabilă, modificarea în sensul majorării prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, intervenită ulterior comiterii faptei, fiind mai degrabă o actualizare a prejudiciului și nu o reevaluare a gradului de pericol social al faptei. Indiferent însă dacă se achiesează la opinia autorilor citați sau nu, Decizia nr. 12/2008 este în continuare relevantă din perspectiva faptului că în situația avută în vedere în cuprinsul acesteia asistăm la o modificare legislativă, spre deosebire de ipoteza care face obiectul prezentului material, diferență esențială subliniată la pct. 1 al analizei noastre. Soluția instanței supreme ar putea fi apreciată ca fiind discutabilă exclusiv dintr-o altă perspectivă, respectiv dacă modificările legislative reflectă o schimbare de politică penală sau nu.

însemnate, un reper mult mai stabil în timp putând fi considerat echivalentul în euro a prejudiciului produs statului, ce este de natură să reflecte un anumit grad de afectare a intereselor patrimoniale, care justifică o sancționare mai aspră a făptuitorului (astfel, un prejudiciu de 450.000 lei poate avea semnificația unor consecințe patrimoniale deosebit de grave la nivelul anului 2014, în funcție de valoarea monetară a leului la acel moment și o altă semnificație în timpul anului 2022)”. Aplicarea acestui raționament contrazice însă regula potrivit căreia sancțiunea aplicabilă autorului trebuie să reflecte pericolul social al faptei existent la momentul comiterii infracțiunii. Revenind la exemplul la care am făcut referire *supra* al funcționarului care comite infracțiunea de delapidare în forma agravată prevăzută de art. 309 din Codul penal, chiar dacă ulterior comiterii faptei valoarea bunurilor se diminuează considerabil, instanța nu va dispune schimbarea încadrării juridice în forma de bază a infracțiunii și va lua în considerare prejudiciul cauzat la momentul săvârșirii infracțiunii, deci valoarea inițială a bunurilor, aceasta fiind cea care reflectă pericolozitatea autorului și gradul de lezare a valorii sociale protejate. Mai mult, în soluționarea laturii civile, nu doar că instanța va dispune obligarea inculpatului la plata prejudiciului cauzat la momentul comiterii faptei, dar va putea inclusiv să-l oblige pe acesta la plata unor sume reprezentând beneficiul nerealizat de victimă ca urmare a sustragerii bunurilor aflate în gestiunea sau administrarea funcționarului.

CONCLUZIE

În considerarea celor arătate, apreciem că în situația infracțiunilor de evaziune fiscală prevăzute de art. 9 din Legea nr. 241/2005, pentru care încadrarea în variantele agravate incriminate de art. 9 alin. (2) și (3) din aceeași lege, este condiționată de o valoare a prejudiciului mai mare de 100.000 euro, respectiv de 500.000 euro, în echivalentul monedei naționale, modificarea cursului valutar stabilit de BNR ulterior consumării faptei, astfel încât aceeași faptă concretă analizată în raport de un curs valutar superior valoric, nu s-ar mai încadra în varianta agravată prevăzută de art. 9 alin. (2) sau (3) din Legea nr. 241/2005, ci în varianta de bază reglementată de art. 9 alin. (1) din Legea nr. 241/2005 nu este de natură să activeze principiul aplicării legii penale mai favorabile cu consecința stabilirii în cauză a încadrării juridice care este cea mai favorabilă inculpatului în condițiile art. 5 din Codul penal.